

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris

CZU: 37.02:811.135.1`243`344(043)

BÂLICI MARCEL

**ATRIBUȚII FORMATIVE ALE SISTEMULUI
FONETIC ÎN STUDIAREA LIMBII ROMÂNE DE
CĂTRE STUDENȚII STRĂINI**

**SPECIALITATEA: 532.02 – DIDACTICA ȘCOLARĂ PE TREPTE ȘI
DISCIPLINE DE ÎNVĂȚĂMÂNT (DIDACTICA LIMBII ROMÂNE)**

Rezumatul tezei de doctor în științe ale educației

CHIȘINĂU, 2023

Teza a fost elaborată în cadrul Școlii Doctorale Științe Umaniste și ale Educației. Universitatea de Stat din Moldova

Conducător științific:

STRAH Lidia, doctor în științe pedagogice, conferențiar universitar

Comisia de îndrumare:

1. **CALLO Tatiana** – doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar
2. **ȘEVCIUC Maia** – doctor în pedagogie, profesor universitar
3. **MAZNIC Silvia** – doctor în pedagogie, conferențiar universitar

Componența Comisiei de Doctorat:

1. **GORAȘ-POSTICĂ Viorica**, doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar, Universitatea de Stat din Moldova – *președinte*
2. **STRAH Lidia**, doctor în științe pedagogice, *conferențiar universitar*
3. **VRĂJITORU Ana**, doctor în filologie, conferențiar universitar, Universitatea „Alexandru Ioan-Cuza”, România - *referent*
4. **MAZNIC Silvia**, doctor în filologie, conferențiar universitar – *referent*
5. **HERȚA Lilia**, doctor în științe pedagogice, conferențiar universitar, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” – *referent*

Susținerea va avea loc la **31 octombrie, 2023**, ora **14.00**, în ședința Comisiei de Doctorat din cadrul Universității de Stat din Moldova, blocul III, sala 505, str. M. Kogălniceanu 65A, or. Chișinău, MD-2012.

Teza de doctor și rezumatul lucrării pot fi consultate la Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Biblioteca Centrală a Universității de Stat din Moldova, pe pagina web a Universității de Stat din Moldova (www.usm.md) și pe pagina web a Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare (www.anacec.md).

Rezumatul a fost expeditat la **31 septembrie 2023**.

Președintele Comisiei de Doctorat:

GORAȘ-POSTICĂ Viorica, doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar

Conducător științific:

STRAH Lidia, doctor în științe pedagogice, conferențiar universitar

Autor:

BĂLICI Marcel

Cuprins

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII.....	4
CONȚINUTUL TEZEI	8
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI.....	23
BIBLIOGRAFIE.....	24
LISTA PUBLICAȚIILOR LA TEMA TEZEI	27
ADNOTARE (în limbile română și engleză).....	31

Lista abrevierilor:

AF - Atribuții Formative

CF - Competență Fonetică

SF - Sistem Fonetic

MTFCF - Modelul Tehnologic de Formare a Competenței Fonologice

sv - sistem vocalic

sc - sistem consonantic

FF - Factori Facilitanți

FNF - Factori NonFacilitanți

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța problemei de cercetare derivă din necesitatea elucidării specificului orientării moderne a procesului educațional din perspectiva re/actualizării și re/conceptualizării fenomenelor pedagogice, care asigură reformarea învățământului superior prin prisma viziunilor moderne, conferă un statut primordial aspectelor ce țin de educația lingvistică a studenților străini. Se conturează o abordare pragmatică, axată pe acțiune. În această ordine de idei, asimilarea sistemului fonetic și formarea competenței fonologice la studenții străini în baza învățării limbii române reprezintă o prioritate. Nivelul necesar de pregătire pentru actul comunicării într-un mediu lingvistic în limba străină prevede, în primul rând, o comunicare corectă, adecvată normelor limbii studiate, în cazul nostru, o articulare corectă ortoepică a exprimării orale. Unitatea de competență fonologică este element-cheie al competenței lingvistice și de comunicare, care vizează capacitatea de a aplica cadrul sonor al limbii străine studiate. Eficacitatea actului de comunicare depinde, în mod esențial, de nivelul însușirii competenței fonologice – inteligibilitatea și comprehensibilitatea. Enrica Piccardo, membru al grupului de lucru privind elaborarea Cadrului European Comun de Referință pentru Limbi (2018) constată: competența fonologică joacă, de facto, un rol semnificativ pentru învățarea limbilor străine, deoarece o pronunțare corectă este o măsură a succesului și un indicator al competenței de comunicare a vorbitorului [11].

În acest context problema asimilării sistemului fonetic și formării competenței fonologice în limba română la studenții străini este una foarte actuală. Formarea competenței de comunicare a studentului străin pornind de la CF poate deveni „una din garanțiile comunicării corecte și eficiente în limba română” [40]. Astfel, însușirea limbii române ca limbă străină implică dinamizarea unor structuri fonologice de tip acțional, care se axează atât pe competențele generale ale studentului străin, cât și pe competențele specifice, care pot fi formate și dezvoltate în baza valorificării diverselor atribuții formative ale SF. O exprimare corectă îi conferă studentului mai multă încredere în sine. Prin urmare, apare și necesitatea ca în procesul de învățare a limbii române în calitate de limbă străină să fie formată cultura fonologică a studentului străin. Însușirea competenței fonologice, ca instrument de valorificare a comunicării, reprezintă un element de confluență în comunicare datorită caracterului său productiv, poate fi circumscris relativ la mai multe „blocuri de comunicare”. Astfel, argumentele expuse demonstrează actualitatea și importanța temei de cercetare, se conturează necesitatea asimilării procesului de formare și dezvoltare a competenței fonologice la studenții străini: pronunția corectă și inteligibilă fiind una dintre condițiile primordiale ale unei comunicări eficiente în limba română ca limbă străină.

Descrierea situației în domeniul de cercetare. În ultimii ani, un accent aparte se pune pe aspectul praxiologic al metodologiei de comunicare în predarea RLS/RLNM. Pe parcursul evolutiv al literaturii de specialitate s-a introdus conceptul de *sistem fonetic*, s-a revizuit metodologia predării limbii române din perspectiva asimilării axate pe competențe, s-a susținut influența pronunției asupra „blocurilor lexicale, verbale”, devenind astfel, principalele elemente ale culturii de comunicare.

- Cercetări în domeniul foneticii și fonologiei: N. Corlăteanu (1993) [15], S. Pușcariu (1959) [24], Al. Rosetti [25], Em. Vasiliu (1965) [29], I. Felix (1965). E. Petrovici (1950), S.A. Leontieva [43], (2002), P.P. Scandera Burleigh (2011), M.J. Ball, J. Rahilly (2013), T. Shevcenco (2009), M. Bogdan [9] etc.
- Teorii ale didacticii limbilor străine: L. Canepari [38], L. Calabro [36], F. Caon [39], Th. Balaban [3], M. Grigoroviță, L. Wald, R. Lado (1976) [21]; A. Pomelnikov (2011);
- Teorii și concepte ale descrierii comparativ-contrastive a limbilor: A. Chirdeachin [14], (2014); S. Berejan (1991); A. Pomelnikov (2016); I. Smirnov (2005).
- Teorii ale interferenței lingvistice: T. Burdeniuc (1978); M. V. Razumova (2007); U. Vainraih (1979).
- Noțiunile comunicare, competență de comunicare: N. Chomsky (1965); D. Glumes (1972), A. Savignon (1997); L. Șoitu (2001); G. Burdeniuc (2008); M. Borozan (2009); L. Sadovei (2017).
- Teoria și praxeologia didacticii formării și dezvoltării competenței fonologice, a pronunției: A. Axan [1], I. Bărbuță [4], G. Bițuna [8], O. Bălănescu [5], N.A. Bonk [35], G. Brâncuș [10], N. Babără [2], A. Dorobăț [17], O. Hedeșan [20], V. Moldovan [22], L. Pop [23], M. Bălici [6, 7, 33, 34], I.T. Stean (1978); A. Avram (1961); V. Sofroni (1969); I. Felix (1965); S. Pușcariu (1974); Em. Vasiliu (1991); A. Chirdeachin (2011) [14]; O. Lavrova (2010) [48]; A. A. Homutova (2007) [51].

Astfel, constatăm că în domeniul asimilării sistemului fonetic și formării competenței fonologice în RLS s-au realizat studii valoroase. Referitor la glotodidactica limbii române ca limbă străină: cercetări în procesul de formare a bazelor competenței fonologice în cadrul cursului de predare-învățare a limbii române ca limbă străină pentru studenții străini pot fi exemplificate: M. Bălici [33, 34]; identificate particularitățile formării competenței fonologice: L. Strah [26]; C. Prigorschi studiază problema formării competenței fonologice în baza mijloacelor multimedia; elaborată didactica formării și dezvoltării competenței fonologice: M. Canale [37]; examinată corelația dintre ortografie (scriere) și pronunție în procesul de predare-învățare a limbii: L. Canepari [38]; A. Chirdeachin [14]; descris modelul pedagogic al formării abilităților intonaționale la studenții arabi: A. Vrăjitoru [30]; stabilite modalitățile de producere și percepere a vocalelor din punct de vedere psihologic, fizic, fiziologic, lingvistic, fonetic și fonologic: A. Vrăjitoru [30]; examinat procesul formării competenței fonologice la studenții străini etc.

Până în prezent în Republica Moldova, problema asimilării sistemului fonetic și formării competenței fonologice în cadrul predării-învățării limbii române de către studenții străini nu a constituit obiectul unor investigații speciale. Referitor la unele aspecte cu privire la problematica formării deprinderilor de pronunție în didactica limbilor străine s-a scris într-un șir de studii ale cercetătorilor: A. Vrăjitoru [31]; T.V. Sovsun [50]; A.A. Leontieva [43]; V. Șerba [52, 53]; L. Ardelean; M. Rivers Wilda. Am remarcat abordarea integrată a activităților de formare a competențelor fonetice, în acest sens enumerăm tezele valoroase ale cercetătorilor în domeniu: A. Vrăjitoru

(1999) [35, 36]; S. Pușcariu (1959) [24]; Em. Vasiliu (1965) [29]; L. Strah (2013) [26]; Al. Rosetti (1982) [25]; I. Calota (1977) [12] etc.

Scopul cercetării constă în argumentarea teoretică și metodologică a atribuțiilor sistemului fonetic în predarea limbii române ca limbă străină.

Obiectivele cercetării:

- Determinarea reperelor lingvopedagogice ale sistemului fonetic la studenții străini, în educația lingvistică;
- Elucidarea conceptului de atribuții formative ale sistemului fonetic;
- Descrierea comparativ-contrastivă a sistemului fonetic al limbii române din perspectiva RLS;
- Stabilirea criteriilor și determinarea nivelurilor de asimilare a limbii române prin prisma atribuțiilor formative ale sistemului fonetic în procesul studierii limbii române ca limbă străină;
- Elaborarea, implementarea și validarea prin experiment a Modelului tehnologic centrat pe valorificarea atribuțiilor formative ale SF în studierea limbii române de către studenții străini.

Ipozeza de cercetare: Valorificarea atribuțiilor formative ale sistemului fonetic în studierea limbii române de către studenții străini ar avea un impact pozitiv asupra procesului de formare a competențelor lingvistice și de comunicare, dacă se va realiza în cadrul conceptului integrator al unui model tehnologic asistat de resurse adecvate din perspectivă strategic-metodică și procesuală.

Metodologia cercetării științifice include metode teoretice: documentarea științifică – studiul bibliografiei de specialitate pentru analiza conceptelor cercetate din perspectivă istorică; descrierea – pentru aspectele de elucidare a variațiilor indicelor din punct de vedere temporal; clasificarea, analiza comparativ-contrastivă – pentru configurarea impactului pe care îl are experiența lingvistică a utilizatorului; analitico-sintetică – pentru sistematizarea, generalizarea elementelor de conținut teoretice și practice.

Metode empirice: experimentul pedagogic – pentru determinarea validității ipotezei de cercetare, chestionarea – pentru stabilirea detaliilor de interpretare calitativă, conversația, interviuarea, observarea.

Metode statistico-matematice de prelucrare a datelor experimentale și a rezultatelor cercetării. Abordarea teoretico-metodologică prezintă pregnant pe parcursul procesului de cercetare comportă un caracter specific perspectivei triple: stabilirea nivelului de configurare a conceptelor utilizate; corelarea aspectelor de conținut cu abordările canonice ale cercetărilor pedagogice; alternarea diagnosticării și prognosticării referitoare la experimentul pedagogic.

Metode și tehnici propuse: „Gura devine mână”; „Foneme în imagini”; „Semaforul fonetic”; „Intersecții”; „Dictare fonetică”; „Redactare fonetică”; „Telefonul stricat”; „Recuperarea sensului”.

Problematica cercetării face referire la necesitatea elaborării unui model pedagogic, sistem productiv de exerciții orientat pe valorificarea didactică a competenței fonologice, în care am avea un conținut și o structură bine determinată, privind învățarea integrată a blocurilor semantico-verbale în formarea și dezvoltarea

competenței fonologice. Dorim să evidențiem câteva probleme ce țin de acest domeniu:

1. Conținutul formal al educației lingvistice în limba română ca limbă străină a studenților străini și nivelul necesar de competență fonologică pentru asimilarea calitativă a acestei limbi.

2. Gradul insuficient de cercetare în practica predării limbii române ca limbă străină, aplicarea ei în formarea noului comunicant în limbă română cu scopul de a dezvolta cultura fonologică și competența de comunicare a studentului străin, necesitatea unei Concepții metodologice (Model tehnologic de formare a competenței fonologice în limba română la studenții străini).

Aceste opinii divergente generează **problematica cercetării**: fundamentarea teoretică a strategiilor didactice bazate pe noțiunea de „sistem fonetic” și premiselor teoretico-praxiologice ale formării și dezvoltării competenței fonologice în limba română la studenții străini în vederea eficientizării comunicării în limba română ca limbă străină.

Căile de soluționare a problemei de cercetare comportă un caracter praxiologic centrat pe validarea experimentului educațional în corelare cu suporturile metodicodidactice propuse.

Rezultatele obținute au reliefat faptul că există o creștere a indicilor valorici pentru utilizatorii care au beneficiat de resursele adiacente Modelului tehnologic de formare a competențelor fonetico-fonologice la studenții străini.

Limitele cercetării s-au manifestat pe parcursul realizării tezei având caracteristici obiective și subiective:

1. Componenta temporală pentru studiu RLS în cadrul programului curricular a fost suficient de mică, de doar 6 luni. Progresia modificărilor în deprinderile de fonodidactică s-a limitat la perioada 6 luni – maximum 8 luni.
2. Etapa de formare s-a realizat în afara cursului curricular de studiu RLS. Circumstanța lingvistică la etapa de formare a fost diferită de cea de constatare, deoarece utilizatorii s-au aflat într-un mediu academic, universitar complet diferit (primul an de studiu). Influențele lingvistice au devenit mai multiple și mai variate.
3. Diversitatea influențelor lingvistice a conturat o nișă mai mare de subiectivitate în prezentarea indicilor valorici ai experimentului.

Semnificația teoretică a cercetării rezidă în prezentarea resurselor bibliografice la tema cercetării din perspectivă diacronică și sincronică. Abordarea diacronică a avut un traseu dual: elementul fonodidactic a fost interpretat din perspectivă de conținut și procesual-didactic.

Implementarea rezultatelor științifice s-a realizat în perioada 2018-2023 în cadrul cursului de RLS pentru studenții străini.

Valoarea aplicativă a tezei constă în implementarea elementelor Modelului tehnologic de formare a competenței fonetico-fonologice la studenții străini. S-au propus strategii didactice concrete de aplicare a principiilor fonodidactice, în conceptul Modelului Tehnologic. Resursele didactice utilizate au fost derivate ideatice ale structurii paradigmatică propuse de Modelul tehnologic de formare a competențelor fonetico-fonologice la studenții străini.

Sumarul compartimentelor tezei. Conținutul tezei de doctor cuprinde: introducere, trei capitole, concluzii generale, bibliografie din 137 de titluri, 158 de pagini de text de bază, 27 de tabele, 29 de figuri.

Cuvinte-cheie: fonodidactică, strategii didactice, competențe fonetico-fonologice, model tehnologic.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Capitolul 1** intitulat **Repere teoretice referitoare la atribuțiile formative ale sistemului fonetic în limba română** sunt elucidate, din perspectivă teoretică, conceptele fundamentale ale cercetării: atribuțiile valențiale ale sistemului fonetic din perspectiva conținutului și al procesului didactic.

Astfel, din perspectiva noțiunii de fonodidactică sunt reliefate valențele conținutale ale sistemului fonetic specific limbii române. Formarea limbajului într-o limbă străină depinde totalmente de asimilarea formei sonore. Sunetele vorbirii umane formează un anumit sistem foarte complicat, care deservește celelalte compartimente ale limbii². Sistemul fonetic al oricărei limbi este alcătuit dintr-un număr de sunete-tip, foneme. Cunoașterea valorilor fonetice ale sunetelor de vorbire este de o importanță majoră pentru cei ce învață o limbă străină, în cazul nostru, limba română. Cu certitudine, aspectul conținutal al sistemului fonetic necesar compartimentului de fonodidactică în studiul RLS include inventarul sunetelor-tip al limbii române, care, de fapt, este o problemă de principiu a fonologiei române, ține în special de natura fonetică, de statutul fonologic al *sunetelor simple, compuse* (diftongi, triftongi), *vocale în hiat*, vocale și *consoane duble*, vocale anterioare, mediale, posterioare. Un aspect caracteristic prezentat în capitolul 1 este conturarea valențelor generalizator-integratoare ale sistemului fonetic, astfel au fost prezentate caracteristicile de clasificare ale diftongilor ascendenți și descendenți, ale triftongilor, vocalelor în hiat, precum și ale componentei consonanice a sistemului fonetic specific studiului limbii române ca limbă de studiu. Pentru pronunțarea sunetelor vocalice în limba română e necesar să utilizăm *gradul de apertură* în pronunția lor. În opinia cerc. Em. Vasiliu, în limba română distingem triftongi echilibrați (ascendenți – descendenți). În contextul relativ la calitate și cantitate dorim să menționăm că în limba română diftongii ascendenți și triftongii ascendenți (S-S-V) pot atrage după sine și schimbarea sensului lor, obținerea unui cuvânt diferit – aserțiune susținută în primul capitol de multiple exemple relevante. Rolul fonematic al diftongilor și triftongilor în limba română este completat de diferențe în articulare între sunetele perechi lungi – scurte [16, p. 43-50], susține cercetătorul N. Dobrișan.

Studierea problemelor fonetico-fonologice are atât o importanță practică, cât și pragmatică respectând utilizarea adecvată a mijloacelor fonetice pentru transmiterea valorilor semantice ale limbii române, în cazul nostru, studenților internaționali. În cercetarea noastră am atras atenția și sistemului consonantic pentru a exersa cu studenții internaționali o fonetică progresivă și autentică, formând *fonodidactica* limbii române cu perspectivă de implementare a foneticii aplicative. Sursele punctelor de plecare pentru conștiința fonetică sunt combinate între verbal și nonverbal, iar modul de dobândire a conștiinței fonologice implică valorificarea sistemelor consoanelor și vocalelor pentru formarea imaginii sonore a lexemului, dar

și înțelegerea intonației în comunicarea cu celălalt în vederea comprehensiunii atitudinilor și sentimentelor transmise, sunt importante abilitățile de corelare a inflexiunilor de ton cu mesajele metaverbale pentru recuperarea deplină a sensului în diverse contexte culturale și în activitățile de interpretare a mesajelor în circumstanțe interculturale [32, p. 15].

Expunerea competențelor fonetice în corelare cu scala de descriptori propuși de CECRL este oportună o analiză prin nivelul de reflectare a unităților de conținut și a strategiilor metodologice în curricula limbilor materne ca străine. Următoarea constatare prezintă corelarea dintre abilități și competențe incluse în cadrul procesului de studiu. Studiul sistemului consonantic în procesul de configurare a reperelor teoretice referitoare la valențele formative ale sistemului fonetic a expus, în prima parte a capitoului 1, că sistemul consonantic poate fi analizat după 3 criterii: participarea coardelor vocale, modul de articulație, locul de articulație, iar din perspectiva fonodidacticii, aspectele conținutale sunt armonios îmbinate cu abilitățile specifice fiecărei componente a competenței fonetice și formarea competenței versus conștiinței fonologice. De asemenea, abordarea specifică tezei constă în elaborarea studiului de caz, prezentarea comparativ-contrastivă a sistemelor fonetice ale limbii arabe care este limba maternă a utilizatorului și limba studiată – limba română. Clasificarea diftongilor și triftongilor în limba română și în limba arabă în conformitate cu condițiile de pronunție în ambele limbi – ar soluționa mai multe probleme în cazul în care ar fi un reper imuabil standardul corect al pronunțării în limba română. În opinia foneticianului George Grigore [18], în procesul de predare/învățare a limbii române pentru studenții arabi, profesorul trebuie să țină cont de autenticitatea pronunțării diftongilor și triftongilor și transformarea lor „în structuri cognitive” de comunicare [18, p. 9-15].

Prin urmare, un proces fonologic etapizat și conștientizat de către studenții arabi poate fi realizat prin compararea modalităților practice de interpretare a atribuțiilor contrastive a diftongilor-triftongilor și a sistemului consonantic. Tabelele din textul cercetării sunt concepute din perspectivă duală: sistemul fonetic românesc versus sistemul fonetic arab, exemplele expuse vor constitui, fără îndoială, resurse științifico-didactice de proiectare a resurselor de învățare. În concluzie, afirmăm că specificul pronunțării vocalelor și consoanelor din limba română a diftongilor și triftongilor, „culoarea lor practică depinde de locul în care este utilizat acest sistem fonetic, de combinația sunetelor, regulile de pronunție etc.” Vocalele, consonantele constituie sunetele principale dintr-un cuvânt și formează o categorie majoră de foneme, diftongi, triftongi, și participă la stabilirea relațiilor de interdependență între fonetică și morfologie în procesul comunicării verbale. Am prezentat, de asemenea, informații cu valoare comparativ-contrastivă în română și arabă referitor la grupurile de sunete specifice limbii române (*ci, ce, chi, che, gi, ge, ghi, ghe*), dar care au un grad înalt de dificultate în pronunție pentru utilizatorii vorbitori nativi de arabă. În urma analizei sistemului vocalic și consonantic al limbii române am observat că pentru a evidenția diferențele cantitative și calitative e necesară și cunoașterea sistemului fonetic al limbii arabe. Fonetica didactică dispune de multiple aspecte, care determină deosebirea a două sisteme fonetice (a limbii române și a limbii arabe). Alfabetul limbii arabe include 28 de litere ce reprezintă consoane și vocale lungi.

Pentru *sistemul consonantic* al limbii arabe care urmează *principiului de corespondență fonem – grafem*, elementul fonetic de bază realizează corespondența abstractă dintre cele două sisteme fonetice total diferite.

Un obiectiv al primului capitol a fost și determinarea cercetării gradului de evoluție a conceptului de atribuții formative ale sistemului fonetic în didactica studierii limbii române de către studenții internaționali. Menționăm că didactica bazată pe „pedagogia conținuturilor” ce presupunea transmiterea și receptarea cât mai exactă a conținuturilor, fără a evidenția unitatea formativă a acestora și fără a se stimula potențialul real al formatorilor, și-a schimbat vectorul spre orientarea educațional- valorică, axată pe „competențele specifice”, ce pot fi formate și dezvoltate în baza diverselor elemente formative. Astfel, drept finalitate a procesului educațional se stabilesc deprinderile acțional-practice, valorile, atitudinile și conținuturile care împreună constituie părți componente în procesul de formare a sistemului fonetic. Cu referire la didactica limbii române ca limbă străină, problema identificării/stabilirii unei metodologii eficiente de formare a deprinderilor fonologice în procesul de învățare a limbii române de către studenții arabi este deosebit de relevantă. Nu întâmplător un șir de cercetători în domeniu care studiază problema de formare și dezvoltare a competenței de comunicare în limba studiată ca limbă străină remarcă faptul că mulți studenți străini ai instituțiilor de învățământ superior demonstrează o abilitate fonică scăzută și o competență fonologică slab formată în limbi străine. În literatura de specialitate s-a încetățenit o serie de termeni în care se includ: sistem fonetic (N. Corlăteanu, Vl. Zagaevski, 1993 [15], I. Bujorel, 1988, fonetică formativă, A. Vrăjitoru, 1999 [30, 31]; competență fonetico-fonologică, F. Gibbon, 2013; competență fonologică: M. Bălici, 2017-2018; D. Jones, 1987 [42]; O. Lavrova, 2010 [49]).

Prezența unei varietăți de termeni atestă interesul didacticienilor în studierea capacităților studenților străini cu privire la exprimarea acustico-articulatorie în diferite limbi, complexitatea acestor deprinderi de audiere, respectiv, relevanța studiului acestuia în aspect lingvistic și didactic, precum și importanța continuării cercetărilor cu privire la dezvoltarea modalităților și tehnologiilor didactice în procesul de formare a acestei deprinderi. Sarcina noastră va fi să identificăm direcțiile de abordare și învățare a atribuțiilor formative ale sistemului fonetic al unei limbi străine, în cazul nostru al limbii române, în literatura de specialitate, să descriem particularitățile acestuia. În procesul de argumentare al acestui sistem, ne vom concentra asupra conținutului termenilor înrudiți (fonetica articulatorie, fonetica acustică, fonetica perceptivă, fonetica comparată) examinarea cărora ne va ajuta să cercetăm detaliat natura sistemului fonetic, să identificăm diverse opinii și abordări adecvate atât studiului sistemului fonetic în cadrul fonodidacticii, cât și referitor la diverse aspecte interpretate contradictoriu. În același timp, vom urmări din perspectivă diacronică modul prin care în didactica limbilor străine au fost realizate schimbări și acceptate unele interpretări ale sistemului fonetic în procesul de învățare și asimilare a celor patru fenomene ale sistemului fonetic (articulatoriu acustic, perceptiv și de comparație), ca obiect de stăpânire a limbii. Examinarea aspectului diacronic al problemei de cercetare va facilita identificarea succesiunii procesului de studiu privind elementele relevante ale sistemului fonetic, asociate cu atribuțiile

formative ale acestui sistem și formând competența fonologică; studierea opiniilor științifice, a modificărilor recente, cu privire la obiectul de cercetare, pentru a determina conexiunea dintre strategie și tehnologie, pentru a stabili modalitățile corecte de predare a fonodidacticii și concomitent solicitând abordările didactice ce țin de acest domeniu.

Din perspectiva evoluției conceptului de fonodidactică și atribuțiile formative ale sistemului fonetic pentru formarea competențelor fonetico-fonologice la studenții străini au fost formulate principiile de bază ale asimilării sistemului fonetic în limba străină: conștientizare, comunicativitate, consecvență și concentricitate (M. Bogdan, R. Lado, G. Rogova, M. Celce-Murcia, A. Tătaru, V. Artiomov, N. Babără, A. Chirdeachin). Au fost evaluate tehnici pentru producerea sunetului: imitarea pronunției corecte, explicația profesorului, prezentarea articulării, compararea modelelor de pronunțare în limba studiată versus maternă, comunicarea și citirea de către profesor etc. Un șir de cercetători formulează tehnici similare cu referire la predarea intonației în limbile română și engleză ca limbi străine (A. Vrăjitoru, I. Bujorel, I. Cerghit, O. Bălănescu, A. Tătaru, R. Lado, P. Roach etc.). Un obiect important pentru cercetare devine problema comparației sistemului fonetic al limbii materne și al limbii studiate și selectarea în scopuri didactice a minimumului fonetic (R. Lado [21], A. Tătaru [27], M. Bogdan [9], I. Cerghit [13], A. Vrăjitoru [30, 31], O. Bălănescu [5]. S-a remarcat și dezvoltat în această perioadă ideea aproximației în pronunție cu referire la procesul de învățare a unei limbi străine, după noi, ea rămâne actuală și astăzi.

Schimbarea paradigmei de învățare de la clasic, neoclasic la postclasic ne-a condus la strategii majore de schimbare a metodelor de predare-învățare a sistemului fonetic: dintr-un element static spre un element dinamic (sistemul fonetic – comunicare). Din punct de vedere al fondatorilor metodei audiolinguale, stăpânirea practică a sistemului fonetic este una dintre cele mai importante sarcini ale acestui concept metodologic: „sarcina principală în învățarea limbilor străine este, în primul rând, stăpânirea sistemului sonor, pentru a înțelege fluxul vorbirii, a distinge fonemele și, cu o relativă exactitate, a le produce” [41]. Remarcăm, de asemenea, că cercetătorii în domeniu acordau o atenție sporită complexității, naturii sistemice, multidimensionalității formării abilităților privind perceperea unităților lingvistice și funcționalității acestora; o deosebită importanță se acordă imaginii sonore a acestor unități: *sunet + intonație + accent + ritm*.

Analiza realizărilor metodologice ale cercetătorilor autohtoni și străini ne-a permis următoarea constatare: odată cu trecerea de la perioada clasică la cea neoclasică a dezvoltării „științei pedagogice” (în cazul nostru, a metodologiei de predare-învățare a limbilor străine) la *etapa postclasică* au avut loc schimbări esențiale în didactica învățării sistemului fonetic. În primul rând, a fost stabilit și fixat caracterul complex al obiectivului de studiu care se prezintă ca un „bloc dinamic” al sistemului fonetic, deoarece în formularea conceptului cu privire la abilitatea de vorbire se conțin și diverse grupuri de abilități fonetice, care pe parcursul dinamicii de predare-învățare pot deveni baza tuturor activităților verbale ale studentului străin. În baza celor expuse mai sus, este evidentă prioritatea învățării pronunției în limbile străine (în cazul nostru, a sistemului fonetic). *În al doilea rând*, s-a demonstrat că

deoarece însușirea abilităților centrate pe sistemul fonetic reprezintă temelia tuturor activităților verbale, atunci în procesul de învățare este necesar a forma și dezvolta toate formele activităților de comunicare: *audiere, vorbire, lectură, scriere* (concomitent și integral). În al treilea rând, s-a remarcat realizarea unui succes deosebit în procesul de învățare a sistemului fonetic (SF), „valoarea sistemului fonetic” în obiectul de studiu, care se manifestă prin atenția desăvârșită asupra învățării conștiente „a pronunției în limba străină”. Astfel, a apărut și „s-a înrădăcinat” o abordare nouă cu privire la perspectiva sistemului fonetic ca un proces complex și dinamic. Toate abordările nominalizate cu privire la un arhetip metodologic al învățării sistemului fonetic în plan conținutal reprezintă, de fapt, o moștenire bogată, care a permis didacticii limbilor străine să treacă la următoarea etapa de dezvoltare, cea postclasică, unde putem întâlni o atenție punctuală a cercetărilor din domeniu pentru studiul sistemelor complexe bazate pe metode sinergice. Apariția concepției de formare a competenței fonologice în perioada post-clasică explică multitudinea abordărilor privind interpretarea noțiunii de competență fonologică.

Este foarte necesar să se delimiteze și să se contureze clar **atribuțiile formative ale sistemului fonetic**: articularea adecvată la nivel de unitate sonoră/articularea la nivel intersegmental/ articularea la nivel suprasegmental/ abilități de diferențiere/corespondență grafem-fonem/ producere și receptare adecvată a corespondenței grafem-fonem pe diverse segmente/ producerea mesajului conform structurilor intonaționale specifice limbii române/ comunicare într-un ritm potrivit/ aplicarea corectă a accentuării conform normelor ortoepice ale limbii române. *Competența fonologică* din cadrul unui sistem fonetic reprezintă o componentă esențială a competenței lingvistice, care poate fi considerată *primul pilon* al acesteia, deoarece presupune capacitatea de a percepe și a produce unitățile sonore ale limbii române. Competența fonologică presupune o cunoaștere a percepției și a producerii și solicită o atitudine serioasă relativ la procesele de percepere și producere: unitățile sonore ale limbii (foneme) și manifestarea lor în contextele specifice ale limbii române; însușirile fonetice care diferențiază fonemele (trăsături distinctive: sonoritatea, nazalitatea, ocluziunea, labilitatea); compoziția fonetică a cuvintelor (structura silabică, succesiunea fenomenelor, accentuarea cuvintelor, intonația, asimilarea); fonetica enunțului, fonetica frazei (accentuarea și ritmul enunțului, frazei; reducerea fonetică, reducerea vocalică; forme accentuate și neaccentuate etc.).

Cunoașterea sistemului fonetic și cunoașterea valorii fonologice a sunetelor vorbite în limba română de către studenții arabi este de o importanță majoră pentru ei, pentru ca să înțeleagă mai bine „inventarul propriu de foneme și reguli fonetice” al limbii studiate. Competența fonologică este o parte integrantă a sistemului fonetic și, în același timp, poate fi o ideală metodă de formare și dezvoltare a competenței lingvistice de comunicare a studenților arabi în limba română. Conform paradigmei constructive de predare-evaluare a sistemului fonetic este corelarea dintre valențele foneticii articulatorii și valențele foneticii acustice și atunci sistemul fonetic „se modelează sub influența strategiilor didactice” și trebuie să parcurgă un traseu-obiectiv de la fonetica segmentală spre fonetica intersegmentală și să accepte elementele foneticii suprasegmentale, susține didacticianul A. Tătaru [27, p. 100].

Astfel, analiza comparativă a studiilor cu privire la cercetarea competenței fonologice ca parte integrantă a sistemului fonetic a arătat că specialiștii în domeniu consideră componența fonologică a sistemului fonetic drept derivată din componenta lingvistică în limba străină care include cunoașterea sistemului fonetic al limbii studiate, dar și capacități și deprinderi de a aprecia și reproduce vorbirea normativă în limba străină. Diferența în opiniile analizate constă în faptul că unii cercetători ca Al. Rosetti, A. Lăzăroiu, S. Pușcariu, A.A. Homutova, CECRL etc. identifică în cadrul competenței fonetice și componenta atitudinală, considerând competența fonologică o structură complexă formată din cunoștințe, capacități/deprinderi și atitudini. Abordăm și noțiunea de structură a competenței de comunicare bazată pe cunoștințe, abilități și deprinderi de a utiliza sistemul fonetic al limbii, accentul, ritmul, intonația mijloacelor de organizare a sistemului fonetic ca parte a vorbirii și abilitatea de a utiliza în procesul de comunicare [46, pp. 10-11]. În opinia noastră, componenta cognitivă se referă la pregătirea studenților arabi pentru activitatea de vorbire stăpânind sistemul fonetic, asimilând blocurile fonetice și practicând deprinderile de a utiliza cunoștințele fonetice și de a opera cu mijloace fonetice de comunicare. Abilitățile fonetice ale sistemului fonetic includ: abilitatea de a distinge sunete și litere, sunetele vocalice și consonantice; abilitatea de a scrie și a citi corect; abilitatea de a pronunța corect sintagme, îmbinări, enunțuri; a determina locul accentului într-un cuvânt etc. În același timp, componenta pragmatică se referă și la disponibilitatea studentului arab de a transmite mesaje verbale în diferite situații de comunicare și includ abilități și deprinderi care pot să permită studentului arab să reproducă și să înțeleagă mesajele verbale în conformitate cu normele fonetice ale limbii române. Totodată, în urma analizelor integrale a componentelor controlul fonologic, Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi a operaționalizat conceptele menționate anterior identificând trei categorii de bază: *controlul fonologic general, articularea sonoră, caracteristicile prozodice*.

În acest context, un rol semnificativ îl au valorile ce se formează ca rezultat al procesului educațional privind formarea competenței fonologice în cadrul sistemului fonetic care trebuie să se refere la: identificarea sunetelor/fonemelor la auz; stabilirea gradului de articulare a sunetelor; determinarea cantitativă a sunetelor; controlul accentului, intonației și ritmului; respectarea intonației și a tonurilor în comunicare; decodarea mesajului audiat; exprimarea inteligibilă în limba-țintă. Astfel, am stabilit reperele metodologice recurgând la studiile semnate de V. Vasiliev [47, p. 324], I. Rogova [45]; D. Jones [42]; M.O. Mc Charthy [44]; J.D. O. Connor, R. Lado [21]; Al. Rosetti [25]; Turculeț [28]; M. Bogdan [9]; A. Tătaru [27]; Vl. Zagaevski [15]; precum și practica noastră de predare a limbii române pentru studenții arabi, considerăm oportun ca, la momentul actual, pe primul loc să fie adus procesul de predare a pronunției în limba română, căreia nu i-a fost acordată o atenție binevenită, cu „specificitatea sa” pentru studenții arabi. Activitatea de formare a deprinderii de scriere a studentului arab în procesul de asimilare a limbii române este un pas important al comunicării, care implică: Competența de înțelegere a textului / Activitatea de formare a deprinderii de scriere presupune, de fapt, o interacțiune a studentului arab cu textul prin implicarea competenței lui cognitive / Dezvoltarea competențelor de scriere a studentului arab se produce în baza diverselor modalități

practice de realizare a scrisului: proiectarea de reacții, perfecționarea stimulilor, fixarea regulilor de scriere.

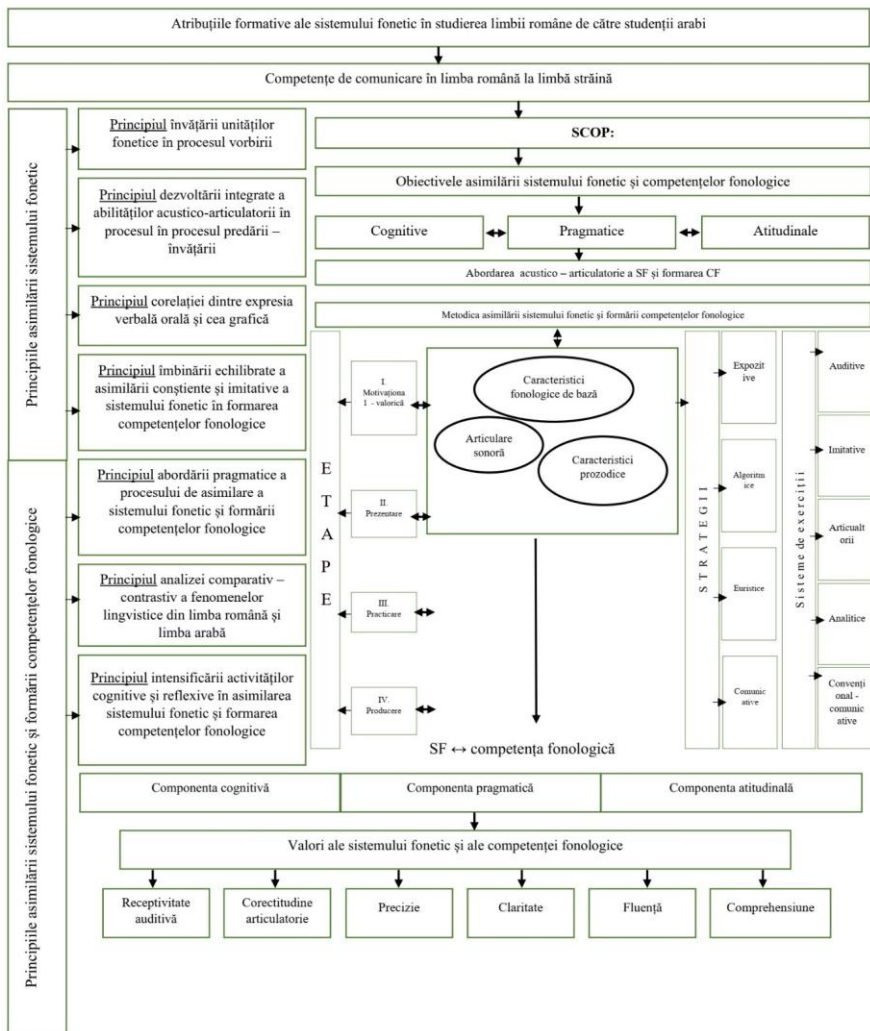
Capitolul 2 intitulat **Cadrul conceptual și metodologic de formare a competențelor fonetico-fonologice la studenții străini** (studiu de caz: studenții arabi) se referă la valorificarea valențelor sistemului fonetic și ale compartimentului de studiu – fonodidactica. Un accent aparte a fost pus pe conceptul glotodidactic al transpoziției și interferenței pentru formarea competenței fonetico-fonologice la studenții străini. În predarea limbii române pentru studenții arabi sunt multe aspecte și probleme nerezolvate, una dintre acestea este influența exercitată de limba maternă (arabă) asupra studentului. Limba maternă este bine însușită și studenții arabi acordă o atenție deosebită conținutului ei fără să se gândească la formele de exprimare, în timp ce la învățarea limbii române este necesar un efort mai mare pentru a evita influența limbii arabe asupra limbii române. Avantajul folosirii limbii materne la învățarea limbii române constă în determinarea posibilităților de transfer a cunoștințelor, priceperile și deprinderile din limba maternă în limba studiată (în cazul nostru, limba română) și de a elucida acele momente care creează condiții favorabile pentru interferență. Dacă în procesul de învățare a limbii române modul de exprimare, conținutul și asocierile lor în limba română sunt la un nivel minim de similitudine cu cele din limba maternă, atunci va exista un maximum de facilitare (FF – factor facilitant al învățării).

Dacă limba arabă stimulează învățarea limbii române, dacă activitatea de comunicare se efectuează mai productiv în baza limbii materne (arabă), atunci o astfel de influență a limbii materne se numește transpoziție sau transfer. Dar dacă, în cazul respectiv, limba maternă nu respectă regulile de asimilare ale sistemului fonetic și încetinește învățarea limbii române, atunci acest fenomen îl putem numi interferență (FNF – factori nonfacilitanți). Asemănările nu reduc, ci adesea, înmulțesc dificultățile însușirii corecte a pronunțării de către studenții străini. De aceea cunoașterea lor este atât de importantă ca și cunoașterea deosebirilor [27, p. 171]. Dificultățile de pronunțare ale limbii române nu pot fi lichidate altfel decât studiind minuțios fonetica segmentală și suprasegmentală în limba română. Pe parcursul lucrării am conturat, în capitolul 2, un demers metodologic de formare a competenței fonologice în limba română la studenții arabi.

O componentă nouă pe care se bazează sistemul fonetic este aplicarea fișierelor fonetice pentru intercomprehenziunea dublă a sistemului fonetic, pentru a determina rolul lor în procesul de instruire și aplicarea valențelor competitive ale abordării sistemice și procesuale pentru realizarea obiectivelor de comunicare ale utilizatorului. Regândirea, în sistem, a întregii activități de învățare a sistemului fonetic implicând detalieri de ordin fonetic, gramatical și lexical, ne-a condus la conturarea unui model curricular de învățare a sistemului fonetic cu valoare și eficiență acțională în baza proiectării căruia au fost puse principiul adecvării curriculumului la contextul acțional actual, principiul permeabilității față de evoluțiile actuale în cadrul învățării sistemului fonetic, principiul coerenței manifestat atât la nivelul relației curriculum și finalitățile învățământului universitar, cât și la nivelul obiectivelor, conținutului și strategiei formativ-emoționale, principiul

pertenței și principiul articulării optime în plan orizontal și vertical a elementelor sistemului și ale procesului curricular [19].

Modelul tehnologic de asimilare a sistemului fonetic și formarea competențelor fonologice în limba română la studenții arabi

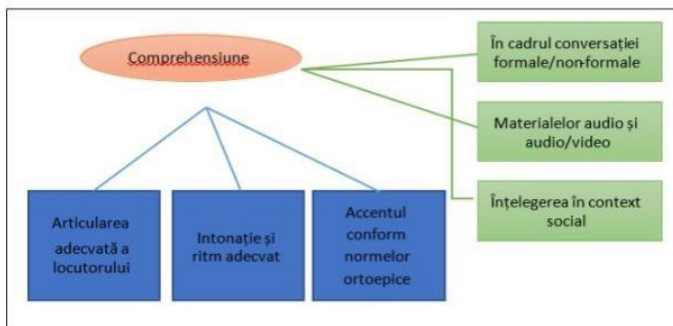

Modelul curricular de învățare a sistemului fonetic a limbii române de către studenții arabi organizează cu regularitate activitățile de învățare a sistemului fonetic completând calitativ structura, valoarea, implicațiile și eficiența lor instructiv-formativ-educatională, condiționează obținerea unor performanțe fonetice, semantico-verbale, cognitiv-aplicative, asigurând accesibilitatea și eficiența actului de predare-învățare. INTELIGIBILITATEA constituie capacitatea utilizatorului de a se face înțeles de către interlocutor. Criteriile de evaluare ale inteligibilității fac

referire la normele limbii studiate, dar și la gradul de efort depus de interlocutor pentru a-l înțelege pe locutor. Cadrul didactic va monitoriza, prin intermediul sistemului de resurse de învățare cu caracter iterativ, aplicarea atribuțiilor sistemului fonetic pentru formarea deprinderilor de comprehensiune, interacțiune, mediere, producere.

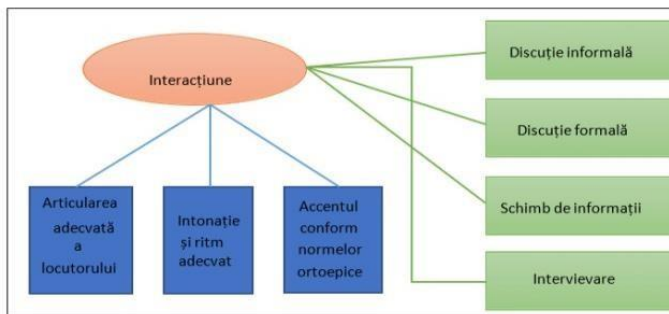
Pentru toate domeniile punctele de referință sunt: monitorizarea corectitudinii articulării, aplicarea adecvată a elementelor de prozodie – intonație și ritm, dexteritatea utilizatorului de a accentua cuvintele conform normelor ortoepice ale sistemului fonetic specific limbii studiate.

Prin urmare, se conturează clar interdependența dintre atribuțiile formative ale sistemului fonetic și deprinderile de comprehensiune achiziționate de utilizator. Inteligibilitatea unei conversații formale sau nonformale, receptării materialelor videoaudio, dar și înțelegerea în context social.

Figura 2.1. Contribuțiile formative ale sistemului fonetic în contextul competenței de comprehensiune

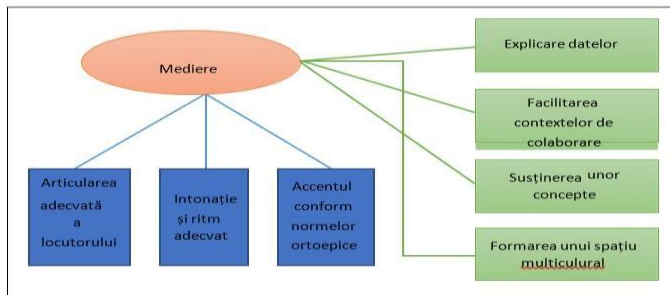
Relativ la domeniul de interacțiune, influența formativă a sistemului fonetic contribuie la eficientizarea nivelului de inteligibilitate în diverse tipuri de discuții – formale sau informale, de asemenea, utilizatorul este mai inteligibil în contextul schimbului de informații, dar și al situațiilor de acordare a unui interviu sau de a fi interviuat.

Figura 2.2. Contribuțiile formative ale sistemului fonetic în contextul competenței de interacțiune

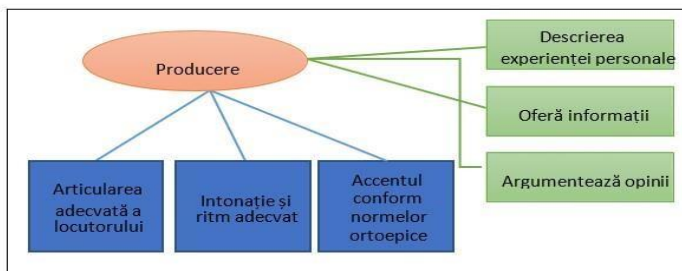

Remarcăm contribuția formativă a sistemului fonetic și pentru domeniul Mediere. Din perspectiva AoA studentul devine un mediator al informațiilor profesionale și culturale. Utilizatorul își descrie, explică anumite date ale unei sau altei circumstanțe profesionale sau colocviale, contribuie la facilitarea contextelor de colaborare, susține anumite opinii și participă la crearea unor spații interculturale în cadrul societal într-un mod inteligibil, doar datorită faptului că pe parcursul demersului de învățare a beneficiat de atribuțiile formative ale sistemului fonetic.

Figura 2.3. Contribuțiile formative ale sistemului fonetic în contextul competenței de mediere

Fără îndoială, și domeniul Producere este clar influențat de AF ale SF în următoarele contexte: descrierea experienței personale, oferirea informației și argumentarea opiniei.

Figura 2.4. Contribuțiile formative ale sistemului fonetic în contextul competenței de producere

Astfel, se conturează modelul de impact al ariilor atribuțiilor formative ale sistemului fonetic în contexte generale de producere și receptare (**Tabelul 2.1**). Conchidem astfel că structura strategiei didactice de predare/învățare/evaluare ar valoriza maximal, prin intermediul resurselor metodologice, atribuțiile formative ale sistemului fonetic. Pentru a valorifica elementele esențiale studiate privind formarea competenței fonologice conform obiectivelor specifice/concrete ale cercetării noastre am aplicat modelarea pedagogică. *Modelul pedagogic* de formare a competenței fonologice este construit pe fundamente pedagogice, psihologice și lingvistice, conceptualizează teoretic și practic formarea competenței fonologice la studenții arabi în procesul de predare-învățare a limbii române ca limbă străină,

pentru o comunicare eficientă într-un mediu lingvistic adecvat. Din perspectivă holistică, componentele Modelului pedagogic (MP) sunt considerate sisteme cu o anumită structură, elementele căreia se află în relații de interdependență și formează împreună o unitate integră axată pe însușirea părților componente. Modelul pedagogic de formare a CF la studenții arabi în procesul de predare-învățare a limbii române ca limbă străină reprezintă un produs ideatic care direcționează demersul pedagogic la o sintetizare a etapelor de formare a culturii fonologice a studenților arabi la fazele speciale de formare a acestei competențe. Un element central al modelului îl constituie conținuturile CF, care cuprind componenta cognitivă, pragmatică și cea atitudinal-valorică. Procesul didactic al însușirii unităților fonetico-fonologice se realizează prin respectarea etapelor de organizare a procesului de activitate (prezentare, practicare și producere), prin intermediul strategiilor educaționale (metode, tehnici de învățare, forme de organizare și mijloace de învățare).

Din perspectivă metodologică, pentru formarea competenței fonetico-fonologice, am proiectat realizarea unei multitudini de sarcini de genul: diagnosticarea nivelului de pregătire al studenților pentru însușirea bazei de articulare a sunetelor din limba română, identificarea motivelor primare pentru studiu, nivelul de interes, necesitățile/nevoile individuale, experiența lingvistică (nivel de competență); crearea unei atitudini pozitive pentru însușirea bazei articulatorii a limbii române, inițierea/stimularea dorinței studenților pentru cercetare, analiza comparativ-constructivă a unităților sonore, reflexie constantă și evaluare a performanței în procesul de formare a competenței fonologice în limba țintă; conștientizarea de către studenți a rolului exprimării corecte în limba română în comunicarea eficientă socială și interculturală; identificarea nivelului de pregătire a studenților pentru formarea continuă în domeniul dezvoltării propriei competențe fonologice pentru asigurarea unei comunicări de calitate. Un element esențial descris din perspectivă algoritmică și interpretat calitativ, în capitolul 2, este modelul de Agendă Articulatorie.

Pornind de la problema de cercetare, vom aborda procesul de formare a competenței fonologice din perspectiva strategiilor expositive, algoritmice, euristice și comunicative (activ/participative), cu mențiunea că în predarea-învățarea unei discipline se pune accentul, din ce în ce mai mult, pe strategiile activ-participative.

Menționăm că este binevenită familiarizarea studenților cu poziția organelor de articulare în procesul de pronunțare a sunetului. *Proiectarea* blocului sonor este o secvență a lecției, studentul înțelege regula și poate demonstra pronunțarea corectă și concretă a sunetului. Sistemul de exerciții de formare a competenței fonologice în limba română cuprinde: exerciții auditive (I), (II) imitative, (III) articulatorii, (IV) analitice, (V) convențional-comunicative cu orientare fonetică, în cadrul cărora se realizează diferite procese cognitive/activități de învățare: *ascultare, observare, identificare, stabilire, prezentare, ilustrare, efectuare, calificare, diferențiere, distingere, clasificare, stabilire, găsire, selectare, comparare, deconstrucție, implementare, executare, rezolvare, modelare, interpretare, analiză, evaluare* etc. Constatăm că procesul de formare a CF trebuie să respecte câteva cerințe: dozarea productivă a materialului pentru procesul de predare-învățare conform

curriculumului de lucru; procesul de instruire e necesar să corespundă curriculumului; pregătirea fiecărei etape corespunzătoare cu cerințele mediului lingvistic; realizarea gradată a dificultăților. Modelul tehnologic de formare a CF la studenții arabi poate să asigure accesul deschis al studenților la receptarea auditivă-articulatorie-acustică și reproducerea productivă a mesajului oral, demonstrează strategia de dobândire a unei pronunții clare și inteligibile, valorifică activitatea individuală de comunicare interculturală a studenților străini, ajută la formarea culturii fonologice la studenți, stimulează însușirea calitativă a sistemului fonetic și fonologic prin cunoașterea caracteristicilor de funcționare a sistemului fonetic la nivel segmental și suprasegmental, la utilizarea cunoștințelor și abilităților acumulate, contribuie la învățarea comunicativă a tuturor aspectelor limbii române-audierea, vorbirea și scrierea: audierea planificată și neplanificată, vorbirea/comunicarea monologată și dialogată, scrierea/ortografia fonetică asigură calitatea instruirii universitare la formarea CF necesară pentru o comunicare corectă de către vorbitorul străin ca rezultat al utilizării noilor strategii educaționale.

Modelul tehnologic, de asemenea, dezvoltă abilități acustico-intonationale, participă la formarea fluenței și expresivității vorbirii în limba română, efectuează controlul aspectelor segmentale și suprasegmentale în comunicare, ajută la dezvoltarea spiritului de cooperare. Structurate în sistem, toate aceste componente alcătuiesc modelul tehnologic de formare a CF.

În **capitolul 3**, cu denumirea generică **Demers experimental de formare a competenței fonologice în limba română la studenții arabi**, este descris praxiologic, dar cu fundamentare științifică demersul experimental de formare a competenței fonetico-fonologice în limba română pentru studenții străini (studiu de caz – studenți arabi). Descrierea experimentului didactic, în partea de cercetare rezervată acestuia, a avut componenta inițială: Studiul de constatare a procesului de asimilare a sistemului fonetic în limba română la studenții arabi. Am elaborat un demers operațional care ne-a permis determinarea variabilelor cu ajutorul instrumentelor specifice de investigație. Experimentul pedagogic l-am realizat pentru a evidenția veridicitatea ipotezei, scopul ei și a determina funcționalitatea Modelului tehnologic de formare a competenței fonetice în limba română la studenții arabi. Strategia experimentală a cercetării a inclus trei etape: de constatare, de formare și de control.

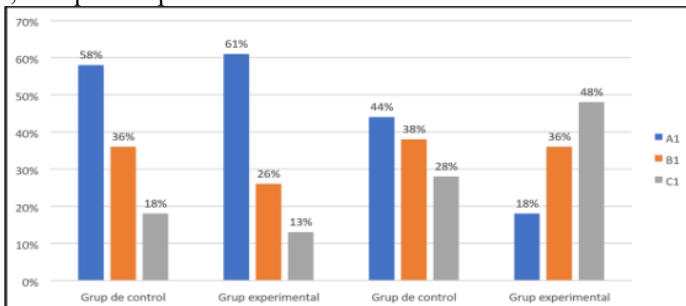
Principalele variabile realizate prin experiment au fost obiectivele care au evidențiat scopul perioadei experimentale. *Experimentul de constatare* l-am realizat analizând suporturile curriculare de la instituțiile de învățământ superior care realizează asimilarea limbii române de către studenții străini privind învățarea sistemului fonetic și formarea competenței fonologice în limba română ca limbă străină; stabilirea opiniei cadrelor didactice cu privire la organizarea procesului didactic de asimilare a sistemului fonetic și formarea competenței fonologice; identificarea dificultăților cu care se confruntă studenții arabi în procesul de asimilare a sistemului fonetic, de formare a competenței fonologice; elaborarea criteriilor de evaluare a nivelului de asimilare a sistemului fonetic, de formare a competenței fonologice; determinarea nivelului competenței fonologice a studenților arabi în procesul de predare-învățare-evaluare a limbii române ca limbă

străină. *Experimentul de formare* a inclus realizarea și evaluarea experimentală a Modelului tehnologic de formare a competenței fonetice în limba română la studenții arabi. *Experimentul de control* a determinat succesele obținute de studenții arabi, în asimilarea sistemului fonetic și formarea competenței fonologice în limba română; evaluarea și interpretarea rezultatelor obținute în urma experimentului de formare a competenței fonologice.

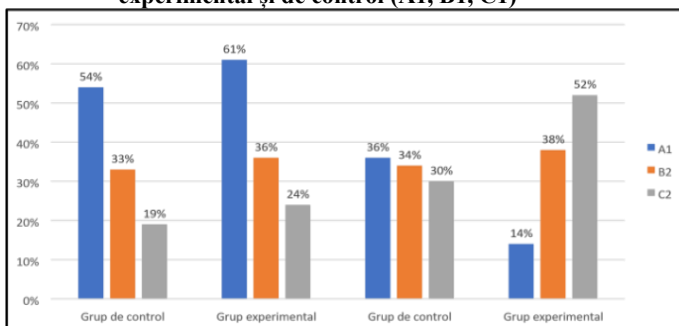
Baza experimentală. Experimentul a fost realizat în cadrul Universității Libere din Moldova, Universității Tehnice din Moldova și Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, municipiul Chișinău, Facultatea de Medicină. În experiment au participat 68 de subiecți, 18 cadre didactice, profesori de limbă română de la ULIM, UTM, USMF, 50 de studenți arabi de la Universitatea Liberă Internațională din Moldova și Universitatea Tehnică din Moldova, anul pregătitor în cadrul programului de studiu „Limba română pentru studenții străini”. Grupul de control a fost constituit din 23 de studenți, iar grupul experimental – din 27 de studenți. Experimentul realizat a comportat un caracter pedagogic, după numărul variabilelor constituie un experiment multivariat, după timpul consumat a fost un experiment de lungă durată, pe care l-am desfășurat timp de 7 ani. Cercetarea experimentală s-a realizat în perioada 2016-2023 în câteva etape, experimentul de constatare: anul academic 2016-2017, experimentul de formare: anul academic 2017-2019, experimentul de control: anul academic 2020-2023. Strategia cercetării experimentale a inclus diferite modele, tehnici, forme și instrumente de investigare. În realizarea demersului de investigare am utilizat următoarele metode: *Documentarea științifică* am realizat-o prin consultarea documentelor ce se atribuie problemei de cercetare (metoda bibliografică, monografică etc.); studierea surselor bibliografice, a informației din domeniul de cercetare, site-urile de specialitate; consultarea și valorificarea unor idei, teze fundamentale; analiza, esențializarea, confruntarea și verificarea surselor, informațiilor, datelor; generalizarea, sistematizarea materialului examinat. Conform rezultatelor pe care le-am obținut, am stabilit ca cele 5 motive identificate de cadrele didactice drept dominante în procesul de învățare a limbii române și exprimare orală, pronunție eficientă în limbaj sunt: pentru a avea o carieră de succes (59,7%); pentru a deveni un specialist de calificare înaltă în domeniu (48,6%); pentru a avea încredere în exprimarea corectă a limbii de studiu (28%); pentru a avea un limbaj de studiu elevat (27%). Consemnăm în acest sens că exprimarea verbală în limba română ca limbă străină este la fel de importantă ca și aceea de a avea o carieră de succes.

Astfel, din 5 motive pe care profesorii universitari le consideră importante 3 au subliniat importanța exprimării verbale corecte, ceea ce relevă actualitatea problemei de studiu în pregătirea studentului arab. S-a demonstrat că dificultățile percepției mesajului sonor și ale exprimării în limba română de către studenții arabi depind atât de factorii endogeni, cât și de factorii exogeni. Din categoria *factorilor endogeni* fac parte: sensibilitatea scăzută a aparatului auditiv – 21%; auzul fonetic slab dezvoltat – 20%; capacitatea de imitare redusă, neadaptarea aparatului de vorbire a studenților arabi pentru a articula corect sunetele în limba română, dificultăți în pronunție – 20%; capacitatea de transfer redusă la însușirea unităților semnurilor verbale – 13%; cunoașterea nesatisfăcătoare a sistemului fonetic, analiza

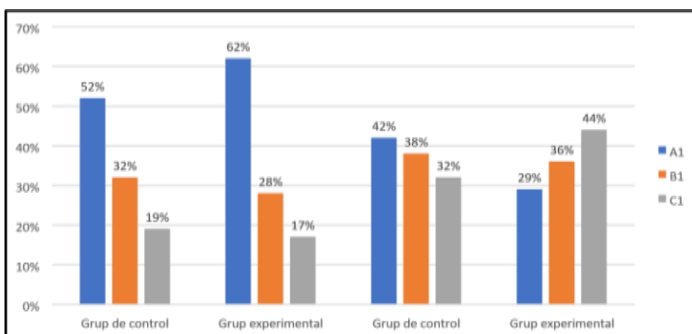
fonetică în limba română (decodificarea codificarea) – 12%; productivitatea scăzută a memoriei – 9%; reacții „redușe” – 6%. De asemenea, am descoperit și *factori exogeni*, care pot deveni un obstacol la perceperea mesajului sonor și pronunțarea corectă în limba română: zgomotele, distanța, neatenția, calitatea materialelor de instruire etc., care pot fi o piedică în comunicare.

Figura 3.1. Dinamica nivelului cognitiv atins de studenții arabi din grupul experimental și de control (A1, B1, C1)

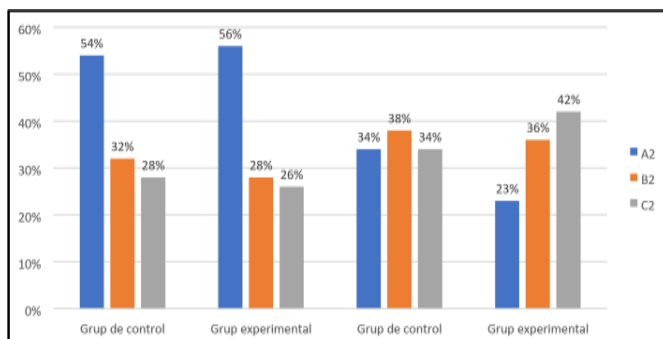

Figura 3.2. Dinamica nivelului cognitiv atins de studenții arabi din grupul experimental și de control (A2, B2, C2)

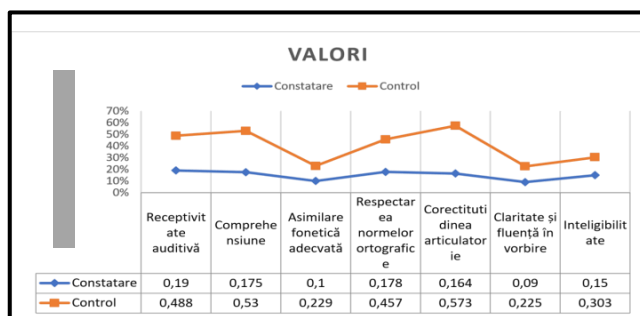

Indicii valorici la etapa fazei experimentale de
constatare control

Figura 3.3. Dinamica nivelului pragmatic înfăptuit de studenții arabi din grupul experimental și de control (Nivelurile A1, B1, C1)

Figura 3.4. Dinamica nivelului pragmatic îndeplinit de studenții arabi din grupul experimental și de control (Nivelurile A2, B2, C2)

Figura 3.5. Evoluția indicilor valorici la etapa post-experimentală de formare

Astfel, aplicând probele de evaluare a nivelului de asimilare a sistemului fonetic și de formare a competențelor fonologice la studenții arabi [Anexa 8], am constatat că în urma implementării Modelului tehnologic de formare a competenței fonetice în limba română la studenții arabi, subiecții din grupul experimental au obținut rezultatele mult așteptate. S-a remarcat dinamica pozitivă vizavi de indicatorii calității de formare a competenței fonologice la nivelul **valorilor specifice**: *receptivitate auditivă, comprehensiune, asimilare fonetică, norme ortografice și ortoepice, corectitudine articulatorie și precizie, claritate și fluență în comunicare*. După realizarea experimentului de formare studenții din grupul experimental demonstrează succese sporite pentru toate valorile specifice, dar, în special, s-a înregistrat o creștere semnificativă referitor la valori ca: receptivitatea auditivă (19% – constatare și 48,8% – control), comprehensiune (17,5% – constatare și 53% – control), respectarea normelor ortografice și ortoepice (17,8% – constatare și 45,7% control), corectitudine articulatorie (16,4% – constatare și 57,3 – control).

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Cercetarea realizată vizează una dintre problemele actuale ale didacticii limbii române ca limbă străină, privind eficientizarea procesului de asimilare a sistemului fonetic și de formare a competenței lingvistice de comunicare a studenților străini (studiu de caz: studenți arabi). Studiul a relevat următoarele **concluzii**:

1. Există o strânsă corelare dintre conceptele-cheie ale cercetării și fundamentarea teoretico-științifică a acestora.

– Abordarea fonodidactică se realizează prin descrierea la nivel de conținut al sistemului fonetic și componentele sale vocalice/consonantice.

– Valențele atribuțiilor formative ale sistemului fonetic au un impact pregnant și pentru celelalte componente ale competențelor lingvistice și de comunicare.

– Există o pronunțată interdependență dintre ortografie și ortoepie în formarea competențelor fonologice.

– Competența fonetică reprezintă capacitatea unei persoane de a participa într-un dialog social în limba-țintă, în conformitate cu totalitatea de cunoștințe despre sistemul fonetic- fonologicii limbii studiate, normele ortoepice ale limbii-țintă, dar și a motivației interioare, a atitudinilor și a valorilor privind corectitudinea exprimării verbale, care asigură o activitate de comunicare intelectuală eficientă.

2. Necesitatea reliefării noțiunii de inteligibilitate ca o rezultată a AF ale SF, care combină aspectele de articulare, prozodie și accentuare.

3. Competența fonologică are un caracter plurivalent și include sistemul de competențe cognitive, pragmatice și atitudinal-valorice.

4. Activitățile de teoretizare științifică pentru determinarea dimensiunilor metodologice ale formării competențelor fonetice în limba română la studenții arabi capătă o importanță tot mai mare în condițiile plurilingvismului și multiculturalității.

5. Necesitatea studierii duale a sistemului fonetic al limbii materne și al limbii studiate din perspectiva factorilor facilitanți și nonfacilitanți în formarea competențelor fonetico-fonologice.

6. Importanța elaborării, fundamentării și definirii MTFCF în limba română la studenții străini este indiscutabilă.

7. În vederea implementării MTFCF trebuie descrise elementele constitutive și etapele de realizare și validare ale MTFCF: obiectivele, principiile, instrumentele experimentale, nivelurile de formare a competenței fonologice la studenții arabi, etapele proiectării didactice, strategiile de implementare și criteriile de evaluare.

8. Sunt de o necesitate stringentă elaborarea și dezvoltarea unui sistem complex de exerciții pentru asimilarea sistemului fonetic și pentru formarea competențelor fonetice la studenții arabi, având caracter compensator-recuperatoriu, în procesul de învățare-evaluare a limbii române ca limbă străină, (preponderent, pe studiul receptării/producerii diftongilor ascendenți/ descendenți în baza sistemului vocalic și consonantic al limbii române).

9. Valabilitatea premiselor cercetării care au demonstrat funcționalitatea MTFCF în limba română la studenții arabi se atestă prin creșterea nivelului de formare a competenței de comunicare în limba română, prin constatarea unei dinamici pozitive în formarea competențelor fonetice.

10. Necesitatea identificării și descrierii științifice ale valorilor comunicative ale competențelor fonetice la studenții arabi: receptivitatea auditivă, comprehensiunea, transcrierea fonetică, normele ortografice și ortoepice, corectitudinea articulatorie, precizia, claritatea și fluența în comunicare.

11. Valoarea cercetării este condiționată de fundamentarea metodologică și teoretico-aplicativă a funcționalității MTFCF în limba română la studenții arabi întru sporirea calității culturii fonologice în limba română în procesul de pregătire inițială;

12. Viziunea cadrului didactic asupra formării competențelor fonetico-fonologice ale studentului în procesul de studiere a RLS se încadrează într-o rețea de „intrări” și „ieșiri”, astfel încât, strategia didactică să fie validată științifico-teoretic, dar și experimental.

Drept urmare a interpretării concluziilor derivate ale cercetării propunem următoarele **recomandări**:

1. Din perspectiva conceptualizării procesului de studiu RLS:

- A se elabora și fundamenta teoretic Curriculumul de fonodidactică;
- A se elabora resursele de studiu RLS, pornind de la o rețea de modele tehnologice de formare a competențelor fonologice, lexical-morfologice, sintactico-comunicative.
- A se crea condiții de utilizare a Laboratoarelor/Atelierelor fonetice atât prin asigurarea cu suporturi didactice, cât și mediul favorabil învățării.

2. Din perspectiva **cadrului didactic**:

- Proiectarea strategiilor didactice care ar include elementele de formare a competenței fonetico-fonologice se realizează pe parcursul întregului proces de studiu;
- Componenta de formare a competenței fonetice nu va fi doar una adiacentă altor activități, ci va fi proiectată în diverse sarcini: în cadrul orelor de curs sau al atelierului fonetic.

3. Din perspectiva **utilizatorului**:

- Realizarea sarcinilor din resursele special rezervate pentru formarea competențelor fonetico-fonologice;
- Complearea periodică a fișei de autoobservare a progresului în achiziționarea competențelor fonetico-fonologice.

BIBLIOGRAFIE

1. AXAN, A. Frumoasă-i limba țării mele. Chișinău: Casa Limbii Române, 2008.
2. BABĂRĂ, N., USATĂI, L. Însemnătatea și rolul foneticii în predarea limbilor străine. In: *Buletinul științific al Universității de Stat „Bogdan Petriceicu Hașdeu” din Cahul, Seria „Științe Umanistice”*. 2015, nr. 2(2), pp. 4-10. ISSN 2345-1866.
3. BALABAN, TH., CHIRILĂ, M., *Fonetica spaniolă: curs practic*. Chișinău: CEP, USM, 1991.
4. BĂRBUȚĂ, I., CALLO, T., COJOCARU - ZAVADSCHI, A., CONSTANTINOVICI, E., CUCU, L. *Limba care ne unește*, Chișinău, 2003.

5. BĂLĂNESCU, O. Limba română pentru străini. București, Editura Ariadna 98, 2014.
6. BĂLICI, N., **BĂLICI, M.**, PRUTEANU, M. Concordanța dintre proiectarea didactică și de identificare a nivelelor de autonomie ale utilizatorului In: *Analele științifice ale Universității de Stat de Medicină și Farmacie "Nicolae Testemițanu"*, 2013, ed. a XIV-a, vol. 2. 374-378. ISSN 1857-1719
7. **BĂLICI, M.**, BĂLICI, N., PRUTEANU, M. Stilul autonom de învățare – expresie a concepției modern în educație. In: *Analele științifice ale Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”*, ed. a XIV-a, vol. 2, 2013, p. 393398. ISSN 1857-1719.
8. BIȚUNA, G. Manual de limba română pentru arabi. București, 2014.
9. BOGDAN, M. Fonetica limbii engleze. Cluj: Editura Științifică, 1962. 312 p.
10. BRÂNCUȘ, G., IONESCU, A., SARAMANDA, M., Limba română. Manual pentru studenții străini. București: Editura didactică și pedagogică, 1991.
11. CADRUL European Comun de Referință pentru Limbi: învățare, predare, evaluare. Strasbourg. Diviziunea Politicii Lingvistice. Consiliul Europei. Chișinău: Tipografia Centrală, 2003. 204 p. ISBN 9975-78-289-0.
12. CALOTĂ, I. Diftongii românești, clasificare. În: *Limba română* (București). 1977, nr. 5-6. ISSN 0235-9111.
13. CERGHIT, I. Metode de învățământ. Iași: Polirom, 2006. 315 p. ISBN973-460175-X.
14. CHIRDEACHIN, A. Fonetica limbii engleze. Chișinău: ULIM, 2014. 44 p. ISBN 9789975-12479-2.
15. CORLĂTEANU, N., ZAGAEVSCHI, V. Criteriile de clasificare a diftongilor ascendenți și diftongilor descendenți în limba română, pp. 109-110.
16. DOBRIȘAN, N. Limba arabă contemporană. Vol. I. București: Oscar Print, 2009. ISBN 978-606-647-958-5.
17. DOROBĂȚ, A., FOTEA, M., Româna de bază. Iași: Institutul European, 1999.
18. GRIGORE, G. Limba arabă – pronunție și scriere. Universitatea Spiru Haret: Editura Fundației România de Măine, 2002. ISBN 9735825031, 9789735825034.
19. GUȚU VI. Pedagogia învățării individuale în cadrul universitar. În: Seria „Științe ale Educației”, nr. 5, 2007, ISSN 1857-2103.
20. HEDEȘAN, O., JEBELEAN, E., LEUCUȚIA, F., MUȘAT, N., PERCEC, D., POPA, C. Bun venit în România. Manual de limba română și orientare culturală pentru străini, Imprimeria MITRON Timișoara, ISBN 978-973-86883-8-4, 2008, 314 p.
21. LADO, R. Predarea limbilor o abordare științifică. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1976.
22. MOLDOVAN, V., POP, L., URICARIU, L., Nivel Prag pentru învățarea limbii române ca limbă străină. Strasbourg, Consiliul de cooperări culturale, 2001.

23. POP, L. Româna cu sau fără profesor. Cluj: Editura Echinox, 1993.
24. PUȘCARIU, S. Considerații asupra sistemului fonetic și fonologic al limbii române. În: Cercetări și studii. București, 1974.
25. ROSETTI, A., LĂZĂROIU, A. Introducere în fonetică. București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1982. 256 p.
26. STRAH, L. Limba română pentru studenții străini. Chișinău, 1998. 88 p.
27. TĂTARU, A. Limba română. Specificul pronunțării în contrast cu germana și engleza. Cluj-Napoca: Dacia, 1997. 115 p. ISBN 973-35-0644-3.
28. TURCULEȚ A. Introducere în fonetica generală și românească. Iași: Casa editorială „Demiurg”, 1999.
29. VASILIU, E. Fonologia limbii române, București. 1965.
30. VRĂJITORU, A. Fonetică practică a limbii române pentru străini. Iași: Vasiliana'98, 1999. 190 p. ISBN 973-99285-4-4.
31. VRĂJITORU, A. Redundanțe în structura propoziției relative în română și arabă, sugestii de predare subiecților arabofonii. În: *Româna ca limba străină între metodă și impact cultural*. Iași: Casa Editorială Demiurg, 2008. 843 p. ISBSV 978-973-152-095-7.

Limbi străine

32. AZZARO, G. Insegnare le lingue straniere Teorie e prassi per la formazione di insegnanti qualificati, Roma: Aracne, 2007. 115 p.
33. BÂLICI, N., BÂLICI, M. The systematical and procedural Learning Approach Through Curricular Design. New perspectives in science education, ediția a VI-a, 2017, Italia, Florența, pp. 325-329, ISBN 886-29-28-475.
34. BÂLICI, N., BÂLICI, M. Role and functions of new formative context for development of phonological awareness from the ACISSI perspective. In: *Materialele conferinței internaționale pentru educația adulților ediția a V-a, „Education for values – contibuity and context”*, Chișinău, 25-28 aprilie, 2018, 351-357.
35. BONK, N.A., LEVINA, L.I., English course book for begginers, Moscova, 1987.
36. CALABRO, L. Il workshop di fonetica in italiano L2/LS. In: *Italiano LinguaDue*, nr. 1. 2015.
37. CANALE, M., WAIN, S. Theoretical Bases of Communicative Approaches to Second.
38. CANEPARI, L. La fonetica dell'italiano e il suo insegnamento. <https://www.itals.it/autori/canepari-1> [citat 06.12.2022].
39. CAON F., Facilitare apprendimento linguistico con il gioco e la ludic. In: *SAIL*, nr. 24, ed. Ca Foscari, Veneția, 2023.
40. COMMON European Framework of Reference for Languages. Learning. Teaching. Assessment, companion volume with new descriptions (F-67075). Strasbourg: CEDEX, 2018. 227 p. ISBN 168078-7989.
41. FRIES, C. Teaching and Learning English as a Foreign Language. Ann Arbor: University of Michigan Press, 1948, pp.32-153.

42. JONES, D. An Outline of English Phonetics. Alpha Edition, 2019. 238 p. ISBN 938939788X, 9798389397888
43. LEONTIEVA, S.A. Theoretical Course of English Phonetics. Moscow: Menedger, 2002. 336 p. ISBN: 5-8346-0179-0.
44. McCARTHY, M. O' DELL, F. English Vocabulary în use. Cambridge: Cambridge University Press, 2017. 300 p. ISBN 978- 1316631171.
45. ROGOVA, G. Methods of Teaching English. Moscow: Prosveshcheniye, 1983.
46. SIMIONATO, A. Fonodidattica: una questione di competenza. Doctoral Thesis. Venezia: Archivio Università Ca' Foscari, 2011 [citat 02.09.2016]. Disponibil: <http://dspace.unive.it/handle/10579/1139?show=full>

În limba rusă

47. ВАСИЛЬЕВ, А. В. Обучение английскому произношению. Москва: Просвещение, 1979. 144 с.
48. ЛАВРОВА, О.А. Совершенствование фонологической компетенции в процессе подготовки лингвистов: англ. язык, языковой вуз, старший этап обучения. Москва, 2010. 230 с.
49. ЛАВРОВА, О.А. Совершенствование фонологической компетенции в процессе подготовки лингвистов: англ. язык, языковой вуз, старший этап обучения. Москва, 2010. 230 с.
50. СОВСУН Г.В. Методика преподавания русского языка иностранцам: обучение произношению. М., 1976. 81 с.
51. ХОМУТОВА, А.А. Формирование фонетической компетенции на основе мультимедиа: английский язык, языковой вуз, дис. кандидат педагогических наук.
52. ШЕРБА, Л.В. Языковая система и речевая деятельность. Москва: Наука, 1974. ISBN 55354-00816-6.
53. ЩЕРБА, Л.В. Преподавание языков в школе: общие вопросы методики. СанктПетербург: СПбГУ. Москва, Изд-кий Центр Академия, 2002.

LISTA PUBLICAȚIILOR LA TEMA TEZEI

1. Cărți de specialitate

1.2 Cărți de specialitate colective (cu specificarea contribuției personale)

1. BÂLICI, M., BÂLICI, N., PRUTEANU, M. Concepția metodologică de studiere a limbii române pentru studenți. Chișinău: CEP MEDICINA, 2012, p. 62 (publicație) (autor de bază).

1. Articole în reviste științifice

2.2 articole în bazele de date EBSCO, REPEC, Econlit și CEEOL

2. BÂLICI, M., BÂLICI, N. Stratificarea algoritmilor de învățare în cadrul laboratorului descriere (Limba română ca Limbă Nematernă). Crossing Boundaries in Culture and Communication. România, București: Universitatea Româno-Americană, 28.05.2021. ISSN 2248–2202 (**publicație cotată B+**).

3. BÂLICI, M., BÂLICI, N. Sinergia didactică-reprezentare a obiectivului comun: mediul academic și comunitate. Crossing Boundaries in Culture and

Comunication. România, București: Universitatea Româno-Americană, 28 mai 2021. ISSN 2248–2202 (**publicație cotate B+**).

4. BĂLICI, M., BĂLICI, N. Titlul comunicării principale în cardul Workshop-ului: Laboratorul de lectură- element integrant al procesului de algoritizare a învățării. Vorbitor principal, Conferința Internațională Crossing Boundaries in Culture and communication, ed. XI-a. România, București: Universitatea Româno-Americană, 27 mai 2022 (**publicație cotate B+**).

2. Articole în lucrările conferințelor și altor manifestări științifice

3.1. în lucrările manifestărilor științifice incluse în bazele de date Web of Science și SCOPUS

5. BĂLICI, N., BĂLICI, M. Role and functions of new formative context for development of phonological awareness from the ACISSI perspective. Materialele conferinței internaționale pentru educația adulților ediția a V-a, „Education for values – contibuity and context. Chișinău, 25-28 aprilie 2018, p. 351-357.

6. BĂLICI, M., BĂLICI, N. Fifty-one commented Linguistic Experiences. New perspectives in science education, ediția a VI – a. Italia, Florența, 2017, p. 456-460. ISBN 886-29-28-475.

7. BĂLICI, N., BĂLICI, M. Conceptual synchronization systemic paradigm models and praxiological processes. Materialele conferinței internaționale pentru educația adulților ediția a V-a, „Education for values – contibuity and context”. România/Republica Moldova, Iași/Chișinău, 25-28 aprilie 2018, p. 51-57.

8. BĂLICI, M., BĂLICI, N. The systematical and procedural Learning Approach Through Curricular Design. New perspectives in science education, ediția a VI-a. Italia, Florența, 2017, p. 325-329. ISBN 886-29-28-475.

9. BĂLICI, M., BĂLICI, N. Fifty one commented Linguistic Experiences. New perspectives in science education, ediția a VI-a, 2017, Italia, Florența, p. 456-460, ISBN 886-29-28-475.

10. BĂLICI, M., BĂLICI, N. The systematical and procedural Learning Approach Through Curricular Design. New perspectives in science education, ediția a VI-a. Italia, Florența, 2017, p. 325329. ISBN 886-29-28-475.

11. CHIRIAC, A., BĂLICI, M., BĂLICI, N. The valorization of the Migrants Intercultural Experiences for Students from Their Native Countries. Conferința Internațională „Viitorul Educației”. Italia, Florența: PIXEL, 12-13 iunie 2014.

3. Articole în lucrările conferințelor și altor manifestări științifice

3.3 Articole în lucrările conferințelor și altor manifestări științifice în lucrările manifestărilor științifice incluse în Registrul materialelor publicate în baza manifestărilor științifice organizate din Republica Moldova

12. BĂLICI, M., BĂLICI, N. Principi per elaborazione del discorso didattico. Materialele conferinței științifice naționale cu participare internațională, „Integrare prin cercetare și inovare”. USM, 8-9 noiembrie 2018, p. 140-144. ISBN 978-9975-142-47-2.

13. BĂLICI, N., BĂLICI, M. Incursioni teoriche riguardante la interferenze linguistiche. Materialele conferinței științifice naționale cu participare

internațională, „Integrare prin cercetare și inovare”. USM, 8-9 noiembrie 2018, p. 144-147. ISBN 978-9975-14247-2

14. BĂLICI, M., BĂLICI, N. Formarea competențelor de scriere pentru studenții arabi: etape și modalități practice de realizare. Integrare prin cercetare și inovare. Chișinău: USM, 2017, p. 87-91. ISBN 078-0075-71-568-3.

15. BĂLICI, N., BĂLICI, M. Aplicarea metodei răspunsului integral în cadrul producerii mesajului scris. În: „Didactica științelor filologice”. Materiale ale Conferinței Republicane a cadrelor didactice. Chișinău: Univ.de Stat din Tiraspol, 26-27 februarie 2021, p.16-24. ISBN 978-9975-76-320-2.

16. BĂLICI, M., BĂLICI, N. Formarea competențelor de comunicare verbală în procesul de predare-asimilare a lexicului. Conferința Științifică Națională cu participare internațională „Integrare prin Cercetare și Inovare”. Chișinău, 9-10 noiembrie 2017.

17. BĂLICI, M., BĂLICI, N. Strategii ACISSI – factori facilitanți de formare a competențelor de comunicare verbală la studenții străini. Materialele Conferinței științifico-practică națională cu participare internațională cu genericul: Studierea limbii române ca limbă nematernă/străină în contextul valorilor europene. 2018.

3. Articole în lucrările conferințelor și altor manifestări științifice

3.4 în lucrările manifestărilor științifice internaționale

18. BĂLICI, M., BĂLICI, N. Rolul instrucțiunilor fonetice în resursele didactice și instrumentele de conceptualizare a procesului de studiu. Volumul „Learning Solution medical Higher Education an Interdisciplinary Approach”. Iași: UMF „Grigore T. Popa, 2019, p. 479-485. ISBN 978-606-544-596-3.

19. BĂLICI, M., BĂLICI, N., PRUTEANU, M. Algoritmi de relevare a empatiei din perspectiva „celuilalt”. În: Trends in medical language teaching and learning. Tendințe în predarea și învățarea limbajelor medicale. Târgu-Mureș: University Press, 2016, p. 113-120. ISBN 978-973-169-464-1.

20. BĂLICI, M., BĂLICI, N., PRUTEANU, M. Augumentarea valențelor modelului formalist din perspectiva paradigmei postmoderne. În: Reprezentări ale identității în spațiul literar, lingvistic și cultural. Craiova: Universitaria; București: Pro Universitareia, 2016, p. 269-277. ISBN 978-606-14-1005-7; ISBN 978-606-26-0577-3.

21. BĂLICI, N., PRUTEANU, M., BĂLICI, M. Relevarea principiilor de cercetare în procesul de comprehensiune a textului (LSM). În: Trends in medical language teaching and learning - Tendințe în predarea și învățarea limbajelor medicale. Târgu-Mureș: University Press, 2016, p. 105-112. ISBN 978-973-169-464-1.

22. BĂLICI, M., BĂLICI, N. Confluența competențelor de comunicare și mediere în studiul RLS. Conferința internațională „Provocări contemporane în învățarea limbii române ca L2/L3 sau ca limbă minoritară”. România, Galați: Universitatea „Dunărea de Jos”, 4-7.06.2021.

23. BĂLICI, N., BĂLICI, M. Structurarea traseului didactic mediat de tehnici interactive de integrare. Simpoz. Intern. „Româna ca limbă străină”, ed. a VI-a „Între pluralități lingvistice și culturale: o continuă redefinire a identității”. România, Iași: Universitatea „Ioan Alexandru Cuza”, 22-23.06.2021.

24. BÂLICI, M., BÂLICI, N. Formarea competențelor de comunicare verbală în RLS în baza valorificării procesului de lectură în mediul de învățare extins. Conferința științifică internațională „Tradiție și perspective în didactica modernă”. România, Alba Iulia: Universitatea „1 Decembrie 1918”, 21 mai 2021.

25. BÂLICI, N., BÂLICI, M. Transfer of information skills to the competence of documentation in the extended learning environment (ele), In: „Didactics: past, present and future perspectives” - 6th edition. România, Alba Iulia, 2020, p. 20.

26. BÂLICI, N., BÂLICI, M. Verbal communication skills formation in rls on the basis of valorification (exposed learning mode), In: „Didactics: past, present and future perspectives” - 6th edition. România, Alba Iulia, 2020, p.18.

ADNOTARE

Bălăci Marcel.

Atribuții formative ale sistemului fonetic în studierea limbii române de către studenții străini.

Teză de doctor în pedagogie la specialitatea 532.02 - Didactica școlară (Limba română), Chișinău, 2023

Structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii generale, bibliografie din 137 de titluri, 158 de pagini de text de bază, 27 de tabele, 28 de figuri.

Rezultatele obținute: sunt reflectate în 28 de lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: atribuții formative, inteligibilitate, comprehensibilitate, sistem fonetic, Model tehnologic, competențe fonetice, fonodidactica.

Domeniu de studiu: didactica școlară.

Scopul lucrării: este investigarea rolului structurii sistemice și procesuale și relevarea impactului Modelului tehnologic de formare a competenței fonologice în limba română la studenții arabi.

Obiectivele cercetării: definirea și delimitarea conceptului de „atribuții formative”; descrierea evoluției conceptului în arealul autohton și internațional; elucidarea rolului și implicațiilor formative ale SF; elaborarea Modelului tehnologic de formare a competențelor fonetice la studenții străini; interpretarea și analiza nivelului de impact pentru formarea competențelor lingvistice și de comunicare urmare a aplicării Modelului tehnologic.

Noutatea și originalitatea științifică: constă în aplicarea teoriei caracterului integrator al Modelului tehnologic de formare a competențelor fonetice la studenții străini axat pe identificarea, relevarea și aplicarea atribuțiilor formative ale SF. Atribuțiile formative ale SF au fost relevate prin prisma standardelor de comunicare: inteligibilitate și comprehensibilitatea. Valorificarea etapizată a atribuțiilor formative ale SF au fost descrise din perspectivă algoritmică. Integrarea competențelor fonetice în procesul de producere a unui text și receptare a unui mesaj a fost atent monitorizată prin intermediul strategiilor compensator-recuperatorii relevate la nivel de conținut și proces metodic.

Problema științifică importantă soluționată: în teză constă în fundamentarea modalităților de aplicare a resurselor compensator recuperatorii din perspectiva competențelor fonetice, în cadrul integrator al modelului tehnologic de formare a competențelor fonetico-fonologice pentru studenții străini, în vederea augmentării competenței utilizatorului de a interacționa adecvat în cadrul social-profesional lingvistic nou.

Semnificația teoretică și aplicativă a lucrării: rezidă în profilarea reperelor lingvodidactice ale educației lingvistice, interpretarea sistemelor fonetice din perspectivă comparativ-contrastivă în contextul abordării fonodidacticii. Structurarea conceptului modelului tehnologic de formare a competențelor fonetice la studenții străini constituie un punct forte. Resursele compensator recuperatorii au fost descrise detaliat pornind de la aspecte de conținut până la analiza de impact prezumtivă, mijloace valoroase în vederea consolidării și menținerii motivației extrinseci/ intrinseci.

Implementarea rezultatelor științifice: În cadrul experimentului didactic au participat 68 de subiecți, 18 cadre didactice USMF „Nicolae Testemițanu” și 50 de studenți arabi de la ULIM și UST, grupul de control a fost constituit din 23 de studenți, iar grupul experimental din 27 de studenți.

ANNOTATION

Bâlici Marcel.

Formative attributes of the phonetic system during the learning of the Romanian language by foreign students.

Doctoral thesis in pedagogy in specialty 532.02 – School didactics (Romanian language), Chisinau, 2023.

Structure of the thesis: introduction, three chapters, general conclusions, bibliography of 137 titles, 184 pages of basic text, 31 tables, 26 figures.

Results obtained: are reflected in 28 scientific works.

Keywords: formative attributes, intelligibility, comprehensibility, phonetic system, technological model, phonetic skills, phonodidactics.

Field of study: school didactics.

Purpose of the work: the investigation of the role of the systemic and procedural structure and the identification of the influence of the Technological Model on the formation of phonological competence in the Romanian language among Arab students.

Research objectives: definition and delimitation of the concept of "formative attributions"; description of the evolution of the concept in the domestic and international area; elucidating of the role and formative implications of SF; the development of the technological model for the formation of phonetic skills by the foreign students; the interpreting and analyzing of the level of impact for the formation of linguistic and communication skills following the application of the Technological Model.

The scientific novelty and originality: consist in the application of the theory of the integrative character of the Technological Model of phonetic skills formation by the foreign students, oriented on the identification, disclosure and application of formative attributes of SF. The formative attributes of SF were revealed through the prism of communicative standards: intelligibility and comprehensibility.

The staged application of the formative attributions of SF was described from an algorithmic point of view, the integration of phonetic skills into the process of text formation and receiving of the message was carefully monitored by means of the compensatory-restorative strategies into the process of text formation at the level of content and methodical process.

There has been solved the important scientific problem: the work consists in substantiating the ways of applying compensatory-restorative resources in terms of phonetic skills, in the integrative framework of the technological model of teaching phonetic-phonological skills for foreign students in order to increase the user's competence for adequate interaction in the new socio-professional language environment.

Theoretical and applied significance of the work: consists in profiling the linguo-didactic milestones of language education, interpreting of the phonetic systems in a comparative and contrasting aspect in the context of the phono didactic approach. The important part is the structuring of the concept of the technological model of the formation of phonetic skills by foreign students. Recuperative compensatory resources were described in detail, starting from content aspects up to the analysis of the intended impact, valuable means of strengthening and maintaining external/internal motivation.

Implementation of scientific results: 68 subjects, 18 teachers of UMF „Nicolae Testemitanu” and 50 Arab students from ULIM and UST took part in the didactic experiment, 23 students were in the control group and 27 students were in the experimental group.

BĂLICI Marcel

**ATRIBUȚII FORMATIVE ALE SISTEMULUI FONETIC ÎN STUDIAREA
LIMBII ROMÂNE DE CĂTRE STUDENȚII STRĂINI**

Rezumatul tezei de doctor în științe ale educației

Specialitatea: 532.02 – Didactica școlară pe trepte și discipline de învățământ
(didactica limbii române)

Aprobat spre tipar: 28.09.2023

Formatul hârtiei: 60x84 1/16

Hârtie ofset

Tiraj: 40 ex.

Coli de tipar: 2,1

Comanda nr.
